אקורא את השם ואינו צריך להפריש מאי לאו בהא קא מיפלגי דמר סבר ודאי טובלו ומר סבר ודאי אינו טובלו אמר ליה אביי אי הכי אדמיפלגי בספיקו ליפלגו בודאי אלא דכולי עלמא ודאי טובלו והכא בהא קא מיפלגי מר סבר לא נחשדו עמי הארץ על מעשר עני של דמאי כיון דממונא הוא אפרושי מפריש ורבנן סברי כיון [א] דטריחא ליה מילתא בלא מפריש: כמה יאכל מן הטבל וכו': אמר רב ביבי אמר רבי שמעון בן לקיש מחלוקת בחטה אבל בקמח דברי הכל כזית ורבי ירמיה אמר רבי שמעון בן לקיש כמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו תנן אמר להם ר' שמעון אי אתם מודים לי באוכל נמלה כל שהוא שהוא חייב אמרו לו מפני שהיא כברייתה אמר להן אף חטה אחת כברייתה חטה אין קמח לא לדבריהם קאמר להו לדידי אפילו קמח נמי אלא לדידכו אודו לי מיהת דחטה אחת כברייתה ורבנן גבריית נשמה חשובה חטה לא חשובה תניא כותיה דרבי ירמיה דרבי שמעון אומר כל שהוא למכות לא אמרו כזית אלא לענין קרבן: **מתני'** האוכל בכורים עד שלא קרא עליהם הקדשי קדשים חוץ לקלעים וקדשים קלים זומעשר שני חוץ לחומה חהשובר את העצם בפסח הטהור ה"ז לוקה ארבעים אבל טהמותיר יבטהור כוהשובר בטמא אינו לוקה ארבעים להנוטל אם על הבנים מרבי יהודה אומר לוקה ואינו משלח וחכמים אומרים נמשלח ואינו לוקה סזה הכלל כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה אין חייבין עליה: **גמ'** אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן זו דברי רבי עקיבא סתימתאה אבל חכמים אומרים עבכורים הנחה מעכבת בהן קריאה אין מעכבת בהן ולימא זו דברי רבי שמעון סתימתאה הא קא משמע לן דרבי עקיבא כרבי שמעון סבירא ליה מאי ר' שמעון פדתניא צותרומת ידך אלו בכורים אמר רבי שמעון מה בא זה ללמדנו אם לאוכלן חוץ לחומה קל וחומר ממעשר הקל ומה מעשר הקל אוכלן חוץ לחומה לוקה בכורים לא כל שכן הא לא בא הכתוב אלא לאוכל מבכורים עד שלא קרא עליהן שהוא לוקה ונדבותיך זו תודה ושלמים אמר רבי שמעון מה בא זה ללמדנו אם לאוכלן חוץ לחומה קל וחומר ממעשר הא לא בא הכתוב אלא קלאוכל בתודה ובשלמים לפני זריקה שהוא לוקה ובכורות זה הבכור אמר ר' שמעון מה בא זה ללמדנו אם לאוכלן חוץ לחומה ק"ו ממעשר אם לפני זריקה ק"ו מתודה ושלמים הא לא בא הכתוב אלא רלאוכל מן הבכור אפי' לאחר זריקה שהוא לוקה בקרך וצאנך זו חטאת ואשם אמר רבי שמעון מה בא זה ללמדנו אם לאוכלן חוץ לחומה קל וחומר ממעשר אם לפני זריקה קל וחומר מתודה ושלמים אם לאחר זריקה קל וחומר מבכור הא לא בא הכתוב אלא שלאוכל מחטאת ואשם אפילו לאחר זריקה חוץ לקלעים שהוא לוקה נדריך זו עולה אמר ר"ש מה בא זה ללמדנו אם לאוכלן חוץ לחומה ק"ו ממעשר אם לפני זריקה קל וחומר מתודה ושלמים אם לאחר זריקה ק"ו מבכור אם חוץ לקלעים קל וחומר מחטאת ואשם הא לא בא הכתוב

אלא

קורא ואין צריך להפריש. דכיון שקרא עליו שם יצא הכרי מתורת טבל ושאר המעשרות הוא צריך להפריש על כרחך לפי שצריך להפריש ממעשר ראשון תרומת מעשר וליתנה לכהן שהיא במיתה לזרים ומעשר שני צריך להעלותו לירושלים ולאכלו: **רבנן סברי ודאי טביל.** לפיכך ספיקו צריך להוציאו מידי ספק טבל: **לא נחשדו.** דממונא הוא אין בו איסור אכילה אלא גזל עניים ואיהו לגזול עניים לא חיישי: **אפרושי מפריש ליה.** לאפקועי טיבליה נהי דמעשר ראשון לא מפריש דסבר אי מפרישנא ליה בעינא לאפרושי תרומת מעשר מיניה שהוא במיתה ונותנה לכהן ומעשר שני נמי אי מפרישנא ליה בעינן אסוקיה ומיכליה בירושלים: **מחלוקת בחטה.** שהיא כברייתה: **כך מחלוקת בזו.** דקסבר ר' שמעון בכל האיסורין כל שהוא למכות ולא אמרו כזית אלא לענין קרבן על שגגת כרת והלכה למשה מסיני היא: **מתני' עד שלא קרא עליהן.** ארמי אובד וגו' (י) ובגמרא יליף היכן הוזהר: **קדשי קדשים חוץ לקלעים.** או שאכל קדשי קדשים בזמן משכן חוץ לקלעים ובגמרא מפרש היכן מוזהר: **קדשים קלים חוץ לחומה.** אזהרתיה מלא תוכל לאכול בשעריך וגו' (מ) וכן מעשר שני. ובגמרא פריך מעשר שני (א) תנא ליה לעיל מעשר שני והקדש שלא נפדו והיינו שאכלו חוץ לחומה בלא פדיון: **המותיר בטהור אינו לוקה.** כדאמר לעיל (ס) בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה כו': **השובר.** עלם בטמא כדאמרינן בפסחים (דף פג.) ועלם לא תשברו בו (י) בכשר ולא בפסול: **לוקה ואינו משלח.** קסבר שלח (כ) מעיקרא משמע ואין כאן לאו שניתק לעשה דלאע"ג דכתיב שלח תשלח אחר לא תקח לאו למימרא דאם לקחת שלח אלא לא תקח אלא שלחנה קודם לקיחה: **וחכמים אומרים משלח ואינו לוקה.** קסברי שלח אחר לקיחה משמע ולאו שניתק לעשה הוא: **גמ' זו דברי ר' עקיבא.** מתניתין דקתני בכורים קרייה מעכבא בהו ר' עקיבא היא שהיה רגיל רבי לסתום דבריו במשנה כסתם בכמה מקומות והכי שמיע ליה לר' יוחנן דאית ליה לר' עקיבא קרייה מעכבא בכורים: **הנחה.** לפני המזבח מעכבת בהן דשנה בה קרא (דברים כו) והניחו לפני וגו' (שם) והנחתו לפני וגו': **ולימא זו דברי ר' שמעון.** דהוי ליה לאיתויי סייעתא למילתיה (ל) ממתניתין דלקמן דשמעינן לר' שמעון בה דאית ליה כי מתניתין דקרייה מעכבא בהו: **מאי ר' שמעון.** היכא שמעינא ליה דאמר הכי: **ותרומת ידך.** סיפיה דהאי קרא הוא לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך ותירושך ויצהרך ובכורות בקרך וצאנך וכל נדריך אשר תדר ונדבותיך ותרומת ידך ודריש ר' שמעון לקרא מסיפיה לרישיה דאי הוה דריש ליה מרישיה לסיפיה לא מדריש ליה כי האי גוונא ולקמיה מפרשינא ליה: **תרומת ידך אלו בכורים.** דכתיב (דברים כו) ולקח הכהן הטנא מידך: **אם לאוכל.** בכורים חוץ לחומה לאסור כדמשמע קרא לא תוכל לאכול בשעריך וגו': **קל וחומר ממעשר הקל.** שהרי כתיב בתחלת המקרא מעשר דגנך. ולקמיה מפרש מאי חומר דבכורים ממעשר: **עד שלא קרא עליהן.** ארמי אובד אבי דאם אינו ענין חוץ לחומה תנהו ענין לאיסור אחר הראוי להם: **לפני זריקה שהוא לוקה.** דאם אינו ענין חוץ לחומה תנהו ענין לכך שזהו איסור החמור שאתה יכול לתתו לענין לאו שאין בו אזהרה מפורשת במקום אחר אלא עשה בלבד (שם יב) ודם זבחיך ישפך והדר והבשר תאכל (פסחים עז:): **קל וחומר מתודה ושלמים.** ולקמיה מפרש מאי חומריה דבכור מתודה ושלמים: **אפילו לאחר זריקה שהוא לוקה.** אם זר הוא שאין הבכור נאכל אלא לכהנים וזו היא אזהרתו ובמקום אחר עשה הוא דאשכחן בה אך בכור שור וגו' ובשרם יהיה לך וגו' (במדבר יח): **אם לאוכל לאחר זריקה.** והוא זר קל וחומר מבכור. ולקמיה מפרש מאי חומרא דחטאת מבכור: **חוץ לקלעים.** ואזהרת עשה מלינו בה במקום אחר (ויקרא ו) במקום קדוש תאכל בחצר אהל מועד:

לאוכל

ורבנן בריית נשמה חשובה חטה לא חשובה. תימה דבפרק גיד הנשה (חולין דף צו. ושם:) אמרינן שאני גיד דבריה הוא ולא בטיל ואע"ג דלית ביה נשמה וי"ל דהכי קאמר שאני גיד דבריה הוא וכיון דאתיא מבריית נשמה שפיר הויא בריה ולא נראה דהא נבלה דקא אתי מבריית נשמה ואעפ"כ לא הויא בריה אלא על כרחך הטעם תלוי דכל שאובד שמו כשנחתך הוי בריה וניחא מנבילה שאינו אובדת שמה שלפעמים אף כשנחתכה קורין אותה נבילה ולכך לא הוי בריה אבל גיד אובד שמו על ידי שנחתך אבל ק"ק לי (ה) מאי קאמר הכא בריית נשמה חשיבא ליה (ט) לימא לדבריו דר"ש (ב) אמרי לדידן אפילו נמי אית ביה נשמה לא הוי בריה אלא לדידך דבריה הוא אודי לי מיהא דכיון דליכא נשמה דבטלה:

דלמאי

עין משפט נר מצוה

מד א מיי' פ"ט מהל' מעשר הלכה ג:
מה ב מיי' שם הל' א:
מו ג מיי' פי"ב מהל' מאכלות אסורות הל' כא סמג לאוין קלג טוש"ע י"ד סי' ק סעיף א:
מז ד ה מיי' פי"א מהל' מעשה קרבנות הל' ה סמג לאוין שכה:
מח ו מיי' פ"ב מהל' מעשר שני הל' ה סמג לאוין רסד:
מט ז מיי' פ"י מהל' קרבן פסח הל' א סמג לאוין שטו:
נ ח מיי' שם הל' יא:
נא ט מיי' שם הל' א:
נב י מיי' פי"ג מהל' שחיטה הל' א סמג לאוין רסה טוש"ע י"ד סי' רצג סעיף ו:
נג כ מיי' שם הל' ב ופט"ו מהל' סנהדרין הל' ד ופי"ח הל' ב ופ"א מהל' נערה הלכה ו ופ"א מהל' מתנות עניים הל' ג:
נד ל מיי' פ"ג מהל' בכורים הל' ג והל' ד סמג לאוין רם:
נה מ מיי' פי"א מהל' מעשה קרבנות הל' ד סמג לאוין שכד:
נו נ מיי' פ"א מהלכות בכורות הל' טו סמג לאוין שמג:
נז ס מיי' פי"א מהל' מעשה קרבנות הל' ה סמג לאוין שכה:

◆

תורה אור השלם

1. לֹא תוּכַל לֶאֱכֹל בִּשְׁעָרֶיךָ מַעְשַׂר דְּגָנְךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ וְכָל נְדָרֶיךָ אֲשֶׁר תִּדֹּר וְנִדְבֹתֶיךָ וּתְרוּמַת יָדֶךָ:
דברים יב יז

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה קדשים וכו' מעשר שני הא תנא: (ב) תוס' ד"ה ורבנן וכו' לדבריו דר"ש קא אמרי וכו' אודי לן מיהא:

◆

הגהות הגר"א

[א] גמ' דטריחא. נ"ל דקיל:

מסורת הש"ס

א) נזיר ד. שבועות כא: כב. מעילה יח., ב) שבועות ג: פסחים פג. פד., ג) [חולין קמא. לעיל טו.], ד) [עי' בתוספתא פי"ד], ה) לקמן יח., ו) חולין קכ: פסחים לו: [יבמות עג: מעילה טו:], ז) [דברים כו], ח) [דברים יב], ט) [דף טו.], י) [שמות יב], כ) [דברים כב], ל) נ"ל ממתניתא, מ) [וע"ע בתוס' חולין לו. סד"ה מ"ט דרבנן], נ) רש"ל ורי"ל.

◆

מוסף רש"י

ואינו צריך להפריש. אלא נותן עיניו בלד זה ואומר מכאן אני נוטל ואוכלו הוא בעצמו, דהמוליא מחבירו עליו הראיה, לאמר ישראל לעני איתי ראיה דלא הפרישו עם הארץ ויהיבנא לך והכי אמרינן בפרק במה דקוטה (מה.) מעשר ראשון ומעשר עני המע"ה (נדרים פד:). **כל שהוא.** בכל האיסורין, למכות. כהתראה, **לא אמרו כזית.** הלכה למשה מסיני, **אלא לענין קרבן.** דשגגת כרת (שבועות כא.) ובאכילה כל שהוא עובר בלאו (מעילה יח.). **המותיר בטהור.** בפסח טהור וכשר (שבועות ג.) אפילו בטיהור וכל שכן בטמא (שם ופסחים פג. פד.). **והשובר בטמא אינו לוקה.** לא המותיר משום לא תותירו ולא שובר בטמא משום לא תשברו (פסחים פד.). **לוקה ואינו משלח.** דאיסורא דעבד עבד (חולין קמא.) קסבר שלח מעיקרא משמע, לא תקח האם אלא שלחנה קודם לקיחה, ואע"ג דכתיב בתר לא תקח, לאו למימרא דאם לקחת שלח ויהוי לאו שניתק לעשה, אלא לאו שקדמו עשה הוא (לעיל טו.). **משלח ואינו לוקה.** קסברי שלח אחר לא תקח משמע כדכתיב, והוה ליה ניתק לעשה ואם לקחו שלח (שם:). **זה הכלל כו' אין חייבין עליה.** אלא יקיים העשה ויפטר (שם) אלא אם כן לא קיימו תוך כדי דבור לאתן דפני קיימו ולא קיימו, אלא משלח תוך כדי דבור ואינו לוקה, ואם לא שלח לוקה, ולריך לשלח אחר לקיחה משמע, ולמאן דתני בטלו ולא בטלו, בעי עד שימותו אותה ואי לא לא לקי (חולין קמא.). **ותרומת ידך אלו בכורים.** דכתיב בהו יד ולקח הכהן הטנא מידך (פסחים לו:) דבעי הנחת מקום כדכתיב ושמת בטנא והלכת, והתם אשמעינן עשה והכא אשמעינן אזהרה לאו לאוכלן בגבולין, דאילו תרומה ממש קדשי הגבול היא ולא בעי חומה (יבמות עג:).